

УЛОГАТА НА РЕГИОНАЛНАТА СОРАБОТКА ВО ПРЕВЕНЦИЈА НА ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Тања МИЛОШЕВСКА

343.9.02:343.85(487)

АПСТРАКТ:

Овој труд ја разгледува и обработува круцијалната улога на регионалната соработка и превентивните мерки за борба против организираниот криминал во Република Македонија.

Исто така, ги презентира препораките предложени од неколку мултинационални иницијативи за соработка и зајакнување на националната безбедност и регионалната стабилност низ кооперативни мерки за спротиставување на организираните криминални групи.

Организираниот криминал е проблем кој мора да се решава само со координирани акции преземени на национално, регионално и меѓународно ниво.

Клучни зборови: регионална соработка, превенција, организиран криминал, легислативни мерки.

THE ROLE OF REGIONAL COOPERATION IN PREVENTING ORGANIZED CRIME IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

ABSTRACT:

This paper highlights the issues and concerns about crucial role of regional cooperation and prevention measures in the fight against organized crime in the Republic of Macedonia.

It also presents the recommendations proposed by several multinational cooperation initiatives for enhancing national security and regional stability through cooperative measures to combat organized criminal groups.

Organized crime is a problem that can be addressed only through coordinated actions undertaken at national, regional and international levels.

Key words: regional cooperation, prevention, organized crime, legislative measures.

Вовед

Организираниот криминал е динамичен концепт кој продолжува да се адаптира на постојаните промени на средината и на новите можности за криминал. Организираниот криминал е една од најголемите и најсериозни закани за секоја држава, за нејзината стабилност и развој. Постоењето организиран криминал ги слабее механизмите на државната власт одговорни за негово контролирање и сузбивање и значително го поткопува авторитетот и капацитетот на институциите. На тој начин се отежнува ефикасноста во остварувањето на човековите права, безбедноста, владеењето на правото и демократијата во целина.

И покрај тоа што земјите го признаваат негативното влијание на организираниот криминал врз нивните општества, сепак сè уште не се достапни проценки во однос на загубите на јавните приходи или проценки за големината на домашниот пазар на наркотици. Со мали исклучоци, системите за спроведување на законот во регионот сè уште немаат капацитет за прибирање разузнавачки податоци, нивна анализа и спроведување истраги по тој основ.

Донесувањето соодветни законски прописи, формирањето посебни тела, остварување одредени облици на регионална и меѓународна соработка, како и преземање посебни акции за сузбивање на дејствувањето на организираните криминални групи вообичаено треба да резултира со спречување и откривање на таквите активности. Но, и покрај сите напори на државата да ги минимизира условите кои придонесуваат за создавање и развој на организираните криминални групи, во современи услови тие добиваат нови форми и содржини, и имаат негативни последици за националната безбедност.

Регионална соработка

Ефикасното организирање на регионалната соработка е незаменливо средство за јакнење на безбедноста и за промовирање на евроатлантската перспектива. Оваа соработка треба да биде политичка, а во исто време треба да биде насочена кон една цел. Во тие рамки соработката треба да го гарантира територијалниот поредок и интегритетот на секоја држава поодделно во регионот, како и јакнење на меѓународната соработка. Помеѓу посебните цели, соработката на полето на безбедноста на сите нивоа ќе игра централна улога, вклучувајќи ја и соработката за спречување на организираниот криминал. Борбата против организираниот криминал е проблем кој државите не можат сами да го решат. Овој проблем зазема меѓународни димензии.¹⁷⁸ Меѓународната природа на организираниот криминал, темпото, врските со непријателските разузнавачки агенции и нејзиниот капацитет

¹⁷⁸ Оливер Бакрески, „Регионалната соработка и координацијата како предуслов за побрзо членство во НАТО“ во „Македонија во НАТО“, Министерство за одбрана на Република Македонија, Скопје, 2003, стр.158.

да го пренасочи владиниот процес, го прават организираниот криминал вистински проблем на националната безбедност.¹⁷⁹

Неговото решавање бара не само регионална соработка, туку и нов начин на размислување на политичките елити. За да биде успешна борбата против организираниот криминал потребна е регионална соработка и координација на заедничките активности во борбата против ова зло.¹⁸⁰

Теоретската расправа за организираниот криминал во Република Македонија доведе до надминување на точката на изненаденост со прашањето дали постои организиран криминал. Признавањето дека тој постои во Р. Македонија претставуваше основа за преземање определена, пред сè, легислативна активност за негово спречување (реформа на казненото законодавство, донесувањето на закони за спречување на перењето пари, корупција итн.).

Акционен план за борба против организираниот криминал е усвоен на 10.11.2003 година од страна на Владата на Р. Македонија (подготвен согласно преземените обврски од Лондонската конференција, Солунскиот самит, а беше презентирани и на Состанокот на министри за правда и внатрешни работи во Брисел, 28.11.2003 година).

Акциониот план ги содржи следните мерки:

- воспоставување регионална мрежа на обвинители;
- регионални соработници во областа на правдата и заштитата на сведоците;
- јакнење на капацитите за спречување на перењето пари и финансиски криминал;
- формирање одделение за организираниот криминал и корупција при Јавното обвинителство на Р. Македонија;
- специјализација на судиите за борба против организираниот криминал;
- основање на оддел за организираниот криминал при МВР;
- формирање Сектор за криминалистичко-разузнавачка анализа при МВР.¹⁸¹

Соработката на Р. Македонија со ЕУ, ОБСЕ, Пактот за Стабилност, СЕКИ Центарот, ООН и мониторинг механизмите на Советот на Европа како што се GRECO и MONEYBAL ќе помогнат во надминувањето на недостатоците и тоа на следниов начин:

- континуирано зацврстување на собирањето информации, воспоставување добар систем за известување и компаративна статистика на криминал, имплементирање на систем за анализа согласно стандардите на ЕУ¹⁸²;

¹⁷⁹ Chris Donnelly, "Rethinking Security", NATO Review, Winter 2000–2001.

¹⁸⁰ Види пошироко во Оливер Бакрески, „Регионалната соработка и координацијата како предуслов за побрзо членство во НАТО“ во „Македонија во НАТО“, Министерство за одбрана на Република Македонија, Скопје, 2003, стр.158-159.

¹⁸¹ Годишна Национална Програма за подготовки за членство на Република Македонија во НАТО 2004-2005.

- соработката со органите за спроведување на законот во регионот (меѓу-агенциски и прекуграничен пристап), интензивна употреба на регионалните тела и телата на ЕУ кои се веќе поставени (Europol, Eurojust, Frotenx, Olaf, SECI Центарот, иницијативите на Пактот за Стабилност);¹⁸³
- постојана обука и техничка поддршка за заврстување на иследничките вештини во делот за организираниот криминал;
- зацврстување на процесот на ратификација и целосна имплементација на европските конвенции и други инструменти за да се олесни меѓународната соработка.

Југоисточна Европа е вклетена помеѓу побарувачите на илегална стока во богатите западно-европски земји и добавувачите на тие стоки од Источна Европа. Токму затоа, таа претставува главна транзитна област за незаконски стоки и услуги, чиешто влијание во најголема мерка се чувствува во земјите надвор од регионот. Од друга страна, економскиот криминал, кој е широко распространет во регионот, има сериозно влијание врз јавните приходи, од кои пак зависи капацитетот на јавните институции и легитимитетот на институциите од извршната и судската власт, а ефектите на влијание ги чувствуваат исклучиво граѓаните на балканските земји. Постигнувањето на рамнотежа помеѓу овие два приоритети ќе претставува главен предизвик за регионот во блиска иднина.

Процесите на транзиција и пристапување кон ЕУ подразбираат реформа на законската и институционална рамка, не само во областа на кривичното право, туку и во областа на економијата, администрацијата, политиката, социјалното осигурување образованието, здравството итн.

Југоисточна Европа има свои специфики во поглед на предизвиците на политиката и управувањето, како што се: распадот на Југославија, војната во 1990-те и подоцнежното воспоставување на „Балканскиот канал“. Нови граници и држави беа формирани во 90-те години што налагаше воспоставување нови институции какви што се граничните служби.

Во „послабите држави“ интенција на организираниот криминал е да оствари влијание во сите сфери на општествениот живот вклучувајќи се легално и илегално во стопанскиот и политичкиот живот остварувајќи тотална криминализација на овие општества.¹⁸⁴

Криминалната организација на новите генерации се состои од „полуполитички, полукриминални сили како доминантни закани за безбедноста“. Криминалната организација

¹⁸² Забелешка: Како што ќе се подобруваат капацитетите на земјите за прибирање и анализа на податоците за организиран криминал, така ќе се подобрува и квалитетот на стратегиските анализи.

¹⁸³ CARPO Regional Project, "Update of the 2006 Situation Report on Organized and Economic Crime in South-eastern Europe", European Commission, Council of Europe, Strasbourg, June 2007, p.6.

¹⁸⁴ Котовчевски Митко, „Облици на криминално дејствување на транснационалниот организиран криминал“, Зборник - Глобализација, мирот и безбедноста, Милески Тони (уредувач), Министерство за одбрана и Филозофски факултет, Скопје, 2008.

„цвета“ во глобалниот амбиент на неуспешни држави, во кои преовладуваат условите „ниту војна - ниту мир“.¹⁸⁵ Криминализацијата на политиката во претконфликтниот период во Р.Македонија водеше директно кон политизација на криминалот во постконфликтниот период.¹⁸⁶

Настојувањето да се надомести загубеното, како во смисла на создавање нови институции и нова законска рамка, така и преку реформирање на стариот систем, претставуваше големо оптоварување за нискиот и низ војните оштетен институционален капацитет и за заложбите на јавноста во овие земји. Главна потешкотија на оние земји кои беа поуспешни во надоместување на заостанатото темпо на развој, беше примената на нови средства и методи, пропратена со недостаток на техничка опрема за нивна употреба.

На национално ниво, недоволно развиената законска рамка и нејасните овластувања на различни органи надлежни за спроведување на законот ја ослабеа нивната меѓусебна соработка, како и ефективното спроведување на законот. На меѓународен план, војната негативно влијаеше врз регионалната полициска соработка и врз размената на податоци. Во меѓувреме, криминалците ја користеа својата конкурентска предност, длабоко вкоренета во блиските регионални врски, заедничкиот јазик, лесниот пристап до оружје и друга техничка опрема, при тоа не соочувајќи се со ниту едни од ограничувањата кои ги имаа државите.

Војната во земјите на поранешна Југославија, меѓународните санкции против Србија и колапсот на државниот апарат во Албанија во 1990-те, создадоа единствени можности организираниот криминал да се инфилтрира во управувачките структури, првенствено во безбедносните служби и во органите кои патролираат долж државните граници (гранични и царински служби).

Во текот на 2000-те, организираниите криминални групи се фокусираа на консолидирање на нивните бизниси и разгранување на инвестициите во легалната економија, при што корупцијата се користеше како едно од основните средства да се постигне тоа.

Идентификувани се неколку главни предизвици за Европската Унија и државите аспиранти за влез во ЕУ:

- имплементирање на Шенгенскиот режим;
- превенција и борба против трговијата со дрога и луѓе, борба со организираниот криминал и корупцијата;
- граѓанска контрола;
- интегрирање на мултикултурните вредности.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Robert J. Bunker, & John P. Sullivan, "Cartel Evolution: Potentials and Consequences", *Transnational organized Crime*, vo.4, no. 2, 1008, p. 57.

¹⁸⁶ Biljana Vankovska, "The Impact of conflict and Corruption on Macedonia's Civil-Military Relations", in Born Hans (Ed), "Civil-military relations in Europe: Learning from crisis and institutional change", Routledge, Taylor & Francis Group, UK, 2006, pp. 48-61.

¹⁸⁷ Презентација на Girard Stoudmann, "European Integration and its impact on the Security Sector of the Applicant States", ISF Conference, Zurich, 14016 October 2002. Преземено од Fotios Moustakis, *Soft Security Threats in the New Europe: The Case of the Balkan Region*, European Security, Taylor & Francis, 2004. pp. 139-156.

Во однос на личната и јавна безбедност од аспект на формите и интезитетот на ризиците со кои се соочуваат граѓаните, потребни се и политики и инструменти со кои ќе се намалат ефектите врз негативното чувство за лична безбедност, особено од аспект на криминалните дејства. Од овој аспект треба да се ефектуира функционирањето на системот за безбедност и ефикасноста на полициската функција, но пред сè да се зајакне превентивната функција и ефикасноста на судската и извршната власт.¹⁸⁸

Безбедносните и воените сили (полиција, граничари, и други структури за спроведување на законот како и војската) играат значајна улога во обидот за ефективно справување со потенцијалните безбедносни закани и е од витално значење тие да останат под граѓанска контрола. Балканските парламенти мораат понатаму да ги развиваат овие контролни механизми за да обезбедат дисциплината на безбедносните сили да биде во согласност со меѓународните стандарди за човекови права, додека професионализмот и ефикасноста на овие сили треба и понатаму да се проширува. Исто така, потребен е внатрешен преглед на ефикасноста на овие сили за да се осигура одговорноста и соодветното спроведување.¹⁸⁹ Од ова произлегува дека некорумпирани граничари и безбедносни сили се предуслов за успешно соочување со овој предизвик.

Покрај различните особености на секоја земја и област, проблемите сврзани со организираниот криминал имаат регионална димензија. Како такви, тие налагаат регионални решенија. Хармонизацијата, односно усогласувањето на законодавството, заедничките напори во спроведување на законот, како и размената на полициски разузнавачки податоци на регионално ниво, ќе бидат клуч на успехот во борбата против организираниот криминал во југоисточна Европа. За таа цел, дејствувањето на полицијата, раководено од разузнавачки податоци, во регионот мора да се постави на цврсти основи, преку градење кохерентни системи за прибирање на разузнавачки податоци.

Превенција на организираниот криминал во Република Македонија

Во Република Македонија отсуствува научно-фундиран концепт за превенција на организиран криминал. Отсуството на стратегија може да се објасни преку симбиозата помеѓу организираниот криминал и државата. Затоа, превенцијата, но и борбата против организираниот криминал се сведува на парцијални законодавни потези, многу често изнудени од страна на Европската Унија и меѓународната заедница и без вистинска политичка волја за доследно спроведување на законските решенија.

Приодот мора да биде холистичен како и стратегиски. Организираниот криминал претставува пречка која ги парализира обидите при изградба на успешен државен капацитет. Неговата моќ може да биде редуцирана во тандем со подобрена влада и

¹⁸⁸ Лидија Георгиева, Извештај за навремено предупредување, Лична и јавна безбедност, Програма за развој на Обединетите нации, Македонија, јуни 2007 година, стр. 69, достапно на <http://www.undp.org.mk>.

¹⁸⁹ Fotios Moustakis, *Soft Security Threats in the New Europe: The Case of the Balkan Region*, European Security, Taylor & Francis, 2004, pp.145-146.

државна изградба. Приодот мора да биде холистичен и во друга смисла. Неопходно е да се раководи и офанзивно и дефанзивно, напаѓајќи криминални мрежи, криминални пазари и криминални профити.

Нападот врз организираниот криминал треба да ги идентификува и елиминира критичните точки кои се есенцијални во функционирањето на криминалните мрежи. Третирањето на организираниот криминал со обични стратегии за превенција е во „најголем број случаи неостварлив“,¹⁹⁰ и дипломатските средства се подеднакво „неефективни и ирелевантни во директно справување со овие криминални групи“.¹⁹¹

За таа цел, примарна задача на нашата држава во наредниот период треба да биде отпочнувањето на бескомпромисната борба со сите структури на организираниот криминал на сите нивоа на државата. Колку Р.Македонија ќе биде поуспешна во оваа тешка и долготрајна „војна со непријателот во нашите редови“, толку повеќе ќе се зголемуваат шансите за нашето позабрзано членство во Европската Унија. Оваа „војна“ нашата држава ќе треба да ја добие не заради НАТО или ЕУ, туку првенствено заради нејзиниот опстанок и опстанокот на нашата нација. Тоа ќе биде еден од нашите најголеми влогови за нашата иднина и гаранција за севкупниот просперитет и успешен развој на Р.Македонија во рамките на европското семејство.¹⁹²

Обидите да се одделат и изолираат политичките системи од организираниот криминал се суштествени. Заради формирање на истрајна политичка волја за спроведување на таквата стратегија, нужно е формирање посебно национално тело - Национален комитет за превенција на организиран криминал за систематски научни истражувања и за следење на состојбите и движењата на организираниот криминал.

Во настојувањето за откривање и спречување на овие појави Македонија гради сопствена „национална стратегија“ заснована на меѓународните сознанија и искуства, што секако не може да се одвива ниту лесно ниту брзо заедно со едновремено спроведување на вкупните транзициони процеси и воспоставување правна држава. Може да се каже дека Македонија е во почетна фаза на проектирање и примена на превентивната стратегија во овие области, но може да се забележи дека во напорите за спротиставување на организираниот криминал, перењето пари и корупцијата, веќе се бележи значителен напредок. Ова особено се однесува на остварениот прогрес во модернизацијата на легислативата и во создавање модерна правна рамка за соодветна акција на овој план.

¹⁹⁰ Seppo Leppä, "Anticipating instead of Preventing: Using the Potential of Crime Risk Assessment in Order to Minimize the Risks of Organised and Other Types of Crime", HEUNI Paper No.11, The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations, Helsinki 1999.

¹⁹¹ James Woolsey, "Global Organized Crime", Mora Stephens, Woodrow Wilson School policy Conference 401, A Intelligence Reform in the Post-Cold War Era, 6 January 1996, www.fas.org.

¹⁹² Види пошироко во: Котовчевски Митко, „Организиран криминал-најсериозна закана за националната безбедност на Република Македонија и за нејзините евроатлански интеграции“, Република Македонија помеѓу Самитот во Рига и членството во НАТО, Министерство за одбрана, Скопје, 2007, стр.65.

Во последните години беа постигнати значајни резултати од областа на правото. Кривичниот законик беше дополнет во 2002г. и 2004г.¹⁹³ додека пак измените во Законот за кривична постапка беа усвоени во 2005 година.¹⁹⁴ Првиот закон против перење пари стапи во сила во март 2002г. додека пак најновиот во 2004г. Во април 2002г. Собранието го усвои Законот за спречување на корупцијата¹⁹⁵, додека пак неговите први измени се усвоени во 2006 година¹⁹⁶. Значајни реформи беа постигнати со менување на членот 17 од Уставот на Републиката со кои се овозможи примена на посебните истражни мерки и методи во откривањето на криминалните активности.¹⁹⁷ Истовремено беа усвоени и Законот за следење на комуникациите¹⁹⁸ како и Законот за дополнување на законот за заштита на личните податоци¹⁹⁹, додека пак мерките за заштита на сведоците беа вметнати во Законот за кривична постапка.²⁰⁰ Собранието во 2005 година ги усвои и уставните амандмани посветени на судските реформи²⁰¹, а позначајните закони од оваа сфера кои се однесуваат на Судскиот совет како и новиот закон за судска организација беа усвоени во 2006 година.²⁰² Законот за јавно обвинителство е донесен во 2007 година.²⁰³

Приодот мора да биде стратегиски со јасни и реалистични цели. Неопходно е да бидеме реални и да согледаме дека повеќе е возможно ослабнување отколку искоренување на организираниот криминал. Потребна е координација на обидите за исполнување на овие цели и експлицитни мерки на ефективност. Мерките можат да вклучат:

- зајакнување на собирањето информации и анализи на сите феномени на организираниот криминал за подобрување на знаењето и разбирањето;
- подобрување на националната криминална статистика со ниво на ЕУ;
- употреба на заеднички термини и дефиниции;
- воспоставување заеднички систем за известување во линија на системот користен од Еуропол;
- механизми за поддршка на разузнавањето со проактивен пристап.

¹⁹³ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 19 од 30.03.2004 година.

¹⁹⁴ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 15 од 07.03.2005 година.

¹⁹⁵ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 28/02 од 18.04.2002 година.

¹⁹⁶ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 126 од 01.12.2006 година.

¹⁹⁷ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 84 од 30.12.2003 година.

¹⁹⁸ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 121 од 21.11.2006 година.

¹⁹⁹ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 04/2002 од 16.01.2002 година.

²⁰⁰ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 15 од 07.03.2005 година.

²⁰¹ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 107 од 09.12.2005 година.

²⁰² „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 60/06 од 15.05.2006 година.

²⁰³ „Службен весник на Р. Македонија“, бр. 150 од 12.12.2007 година.

Одговорот треба да се фокусира на создавање мрежи меѓу законот, разузнавањето и дипломатскиот персонал за што е неопходна хармонизација на законите и казните. Во насока на имплементирање на препораките од Европската комисија, Република Македонија ратификуваше повеќе важни мултилатерални договори.²⁰⁴

Во Република Македонија има национална база која содржи информации за луѓето кои се осудени за учество во организирани криминални групи и странските полициски офицери имаат пристап до тие информации. Пристапот е поддржан со меѓународен договор од Интерпол и со поддршка на СЕКИ центарот. Неопходно е формирање на национална централизирана база која ќе ги содржи информациите поврзани со лицата кои се бараат и кои се вклучени во организирани криминални групи.

Заклучок

Од безбедносна гледна точка на национално (државно), но и наднационално (регионално и глобално) ниво, можат да се идентификуваат нови појавни облици на организирани криминални групи кои досега не постоеја. Тоа се препишува на глобалните процеси на интернационализација и дезинтеграција. Дејствувањето на структурите на меѓународниот организиран криминал во Македонија станува поинтензивно и дејствува мошне негативно врз загрозувањето на националната безбедност на Р.Македонија. Последица на таквата состојба е стагнација или успорување на процесот на развој на македонското општество, намалување на квалитетот на животот и загрозување на човековите права и слободи, односно дестабилизација и корупциско влијание на темелите на општеството, економијата и политичките институции.

Како што созрева пазарот на криминал, организирани криминални групи во Р.Македонија се обидуваат да ги консолидираат постојните активности, да ги прошират со други и да ги направат легитимни своите заработки и позиции во општеството. Корупцијата, на ниско и високо ниво, се покажува како главно средство за влијаење врз и навлегување во политичките и бизнис структурите. Моменталните напори против корупцијата предизвикаа зголемен број истраги и обвиненија во Македонија, но само неколку пресуди. Несоветната и бавната трансформација на судството, обвинителството и полицијата во голема мера влијае врз интензивирањето и зголемувањето на формите на дејствување на организираниот криминал во Р.Македонија.

По одржаната конференција за организиран криминал во Лондон во ноември 2002 година, Европската Унија започна посериозно да гледа на влијанието на организираниот криминал врз економскиот и политичкиот развој како и врз безбедноста на Балканот. Техничка помош, обука и инфраструктурни проекти сами по себе нема да го постигнат

²⁰⁴

Казнената конвенција на Советот на Европа за корупцијата, Граѓанската конвенција, Стразбуршката конвенција (Конвенцијата за перење, истрага, фаќање и конфискација на криминалната заработувачка), Конвенцијата на ООН за спречување на меѓуграничен организиран криминал и нејзините протоколи, Европската конвенција за заштита на личните податоци и др. Најзначајните меѓу нив се Конвенцијата на ООН за борба против корупцијата од 2003 година т.н. Конвенција од Мерида, ратификувана во март 2007 година.

саканиот ефект затоа што недоволно платениот и корумпиран сектор за безбедност ќе продолжи да соработува и да го одржува организираниот криминал на високо ниво.

Борбата со организираниот криминал во Р.Македонија бара проактивно мислење, кое вклучува соработка помеѓу јавниот и приватниот сектор. Исто така, неопходно е да се развие мултидисциплинарен пристап за овој феномен, блиска соработка помеѓу политичките одлучувачки фактори, извршните и законодавните институции. Потребата за реална процена на овој феномен и желбата за борба против него е дел од процесите за воспоставување на вистинска и успешна стратегија. Исто така, неопходна е специјализација на персоналот и соодветен тренинг на оние кои се вклучени во борбата против организираниот криминал, поделба на ресурсите и пронаоѓање подобри начини за регионална и меѓународна соработка.

Хармонизација, заеднички и добро прилагодени стратегии, заеднички акции, заеднички активности за спроведување на законите и размена на полициски разузнавачки информации на регионално ниво и вклучување во Еуропол, ќе биде клучно за успехот во борбата против организираниот криминал. Поради тоа, полициското дејствување базирано на разузнавачки податоци во регионот мора да се постави на цврста основа преку изградба на системи на сеопфатно собирање и известување на разузнавачки податоци.

Како што е познато, нема земја која може самостојно да се справи со организираниот криминал. Меѓународната и регионалната соработка исто така игра важна улога во составување на цврста стратегија за борба против организираниот криминал.

Организираниот криминал претставува закана за човековите права, демократијата и владеење на правото. Ова е прашање кое се наоѓа на агендата на Советот на Европа и ЕУ веќе подолго време. Земјите од Југоисточна Европа не се исклучок. Изгледите за пристапување кон Европската Унија на земјите од регионот се тесно поврзани со нивните напори во борбата против организираниот криминал и континуирано зајакнување на владеење на правото. Затоа, подготвувањето и спроведувањето на ефективна политика за борба против организираниот криминал која ќе се заснова на знаења и информации има исклучително значење.

ЛИТЕРАТУРА:

Бакрески, О., *Регионалната соработка и координацијата како предуслов за побрзо членство во НАТО* во „Македонија во НАТО“, Министерство за одбрана на Република Македонија, Скопје, 2003.

Bunker, R & John P. Sullivan, *Cartel Evolution: Potentials and Consequences*, Transnational organized Crime, vo.4, no. 2, 1998.

CARPO Regional Project, *Update of the 2006 Situation Report on Organized and Economic Crime in South-eastern Europe*, European Commission, Council of Europe, Strasbourg, June 2007.

Donnelly, C., *Rethinking Security*, NATO Review, Winter 2000–2001.

Георгиева, Л., *Извештај за навремено предупредување, Лична и јавна безбедност*, Програма за развој на Обединетите нации, Македонија, јуни 2007 година, достапно на <http://www.undp.org.mk>.

Годишна Национална Програма за подготовки за членство на Република Македонија во НАТО 2004-2005.

Котовчевски, М., *Облици на криминално дејствување на транснационалниот организиран криминал*, Зборник - Глобализација, мирот и безбедноста, Милески Тони (уредувач), Министерство за одбрана и Филозофски факултет, Скопје, 2008.

Котовчевски, М., *Организиран криминал-најсериозна закана за националната безбедност на Република Македонија и за нејзините евроатлански интеграции*, Република Македонија помеѓу Самитот во Рига и членството во НАТО, Министерство за одбрана, Скопје, 2007.

Leppä, S., *Anticipating instead of Preventing: Using the Potential of Crime Risk Assessment in Order to Minimize the Risks of Organised and Other Types of Crime*, HEUNI Paper No.11, The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations, Helsinki 1999.

Moustakis, F., *Soft Security Threats in the New Europe: The Case of the Balkan Region*, European Security, Taylor & Francis, 2004.

Stoudmann, G., *European Integration and its impact on the Security Sector of the Applicant States*, ISF Conference, Zurich, 14016 October 2002.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 19 од 30.03.2004 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 15 од 07.03.2005 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 28/02 од 18.04.2002 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 126 од 01.12.2006 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 84 од 30.12.2003 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 121 од 21.11.2006 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 04/2002 од 16.01.2002 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 15 од 07.03.2005 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 107 од 09.12.2005 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 60/06 од 15.05.2006 година.

Службен весник на Р. Македонија, бр. 150 од 12.12.2007 година.

Vankovska, B., *The Impact of conflict and Corruption on Macedonia's Civil-Military Relations*, in Born Hans (Ed), "Civil-military relations in Europe: Learning from crisis and institutional change", Routledge, Taylor & Francis Group, UK, 2006.

Woolsey, J., *Global Organized Crime*, Mora Stephens, Woodrow Wilson School policy Conference 401, A Intelligence Reform in the Post-Cold War Era, 6 January 1996, www.fas.org.